

Učebné osnovy školského vzdelávacieho programu – predmet: občianska náuka

1. Záhlavie

Názov predmetu	Občianska náuka
Časový rozsah výučby	1 hodina týždenne, spolu 33 vyučovacích hodín (ŠkVP)
Ročník	ôsmy
Škola (názov, adresa)	Základná škola M. Kukučina, 026 01 Dolný Kubín
Názov ŠkVP	Škola úspešného života
Stupeň vzdelania	nižšie sekundárne
Dĺžka štúdia	1 rok
Vyučovací jazyk	slovenský jazyk
iné	štátna škola

2. Charakteristika vyučovacieho predmetu

Predmet prispieva k orientácii žiakov v rodinnom a školskom prostredí. Vede ich k poznávaniu svojej obce, regiónu, vlasti a Európskej únie. Umožňuje žiakom pochopiť seba samých a pomáha im v ich socializačnom procese. Učí ich demokraticky myslieť a konať, poznávať svoje práva a povinnosti a obhajovať práva druhých. Poskytuje žiakom základné vedomosti z oblasti štátu a práva a vedie ich k aktívnej občianskej angažovanosti a umožňuje im pochopiť ekonomický život v spoločnosti.

Predmet veku primerane oboznamuje žiakov z vybranými poznatkami z oblasti sociológie, psychológie, politológie, práva a ekonómie, ktoré ich vedú k poznávaniu seba a iných, k chápaniu personálnych, interpersonálnych sociálnoprávných a ekonomických vzťahov medzi jednotlivcom a spoločnosťou. Podieľa sa na mravnom, občianskom a intelektuálnom rozvoji žiakov.

Spolu s dejepisom predstavuje základ tematického zamerania Človek a spoločnosť.

3. Ciele vyučovacieho predmetu

Predmet vedie žiaka k podpore vedomia jedinečnosti a neopakovateľnosti každého človeka v spoločnosti, vytváraniu vedomia vlastnej identity a identity druhých ľudí, realistickému sebaopoznávaniu a sebahodnoteniu, akceptovaniu vlastnej osobnosti a osobnosti druhých ľudí, aktívnemu občianstvu a osobnej angažovanosti, uvedomeniu si práv a povinností, rešpektovaniu základných princípov demokracie a tolerancie, vytváraniu pozitívnych vzťahov k opačnému pohlaviu v prostredí školy a mimo nej, rozpoznávaní stereotypných názorov na postavenie muža a ženy, k získaniu zákl. vedomostí o ekonomickom fungovaní spoločnosti, uplatňovaní vhodných komunikačných prostriedkov, k vyjadrovaniu vlastných myšlienok, citov, názorov a postojov, k obhajovaniu svojich práv, vytváraniu schopností využívať ako zdroj informácií rôzne verbálne a neverbálne texty spoločenského a spoločenskovedného charakteru, rešpektovaniu a uplatňovaní mravných princípov a pravidiel spoločenského spolunažívania a prebratíu zodpovednosti za vlastné názory, správanie sa a dôsledky konania.

4. Výchovné a vzdelávacie stratégie

KOMPETENCIE ROZVÍJANÉ VYUČOVANÍM OBČIANSKEJ NÁUKY

- 1) kompetencia učiť sa – využíva osvojené metódy učenia sa, pracuje s učebnicami, s učebnými materiálmi a učebnými pomôckami, aktívne používa základné pojmy zo vzdelávacej oblasti...

- 1) kompetencia riešiť problémy – žiak sa učí pýtať, hľadať problémy, snaží sa nájsť odpovede a riešenia, využíva pritom svoju tvorivosť a kritické myslenie, rieši samostatne bežné životné situácie, nenechá sa pri riešení problému odradiť neúspechom, dokáže opísať problém a zveriť sa s ním, pri riešení zložitejších problémov požiada o radu...
- 2) komunikačné kompetencie – žiak chápe dôležitosť komunikácie medzi členmi rodiny v záujme jej harmonického fungovania, začína uplatňovať komunikačné techniky, dokáže zdôvodňovať, obhajovať svoj názor a rešpektovať názor ostatných, prejavuje úctu k názorom rodičov a učiteľov, vie ale aj aktívne počúvať, prijímať kompromisy, ovláda základné spôsoby riešenia konfliktov a uplatňuje ich v živote svojej triedy a rodiny, na komunikáciu pritom využíva všetky dostupné informačné a komunikačné prostriedky...
- 3) sociálne a interpersonálne kompetencie – žiak posilňuje svoje sebavedomie na základe spoznávania vlastnej osoby, uvedomuje si základné mravné hodnoty v rodine i v spoločnosti, nadväzuje a udržuje vzťahy s rovesníkmi, rešpektuje druhých ľudí a snaží sa upevňovať dobré medziľudské vzťahy, posilňuje svoje sociálne správanie a sebaovládanie, je citlivý k potrebám starých, chorých a postihnutých ľudí...
- 4) občianske kompetencie – žiak pozná základné práva a povinnosti občanov, rešpektuje spoločenské normy a pravidlá spolužitia, vyjadruje svoje názory, postoje, snaží sa vhodnou formou obhájiť svoj názor, chápe nebezpečenstvo rasizmu, xenofóbie a iných prejavov extrémizmu
- 5) pracovné kompetencie – žiak vie získané vedomosti a zručnosti aktívne využívať aj vo svojom rodinnom živote, v školskom prostredí, na verejnosti, prezentuje ich aj vo forme pracovných listov, dotazníkov, projektov a prezentácií, chápe tiež význam celoživotného vzdelávania, sebzdokonaľovania v oblasti komunikačných techník a riešenia problémov v živote.

5. Stratégia vyučovania

Pri voľbe vyučovacích metód a foriem prihliada učiteľ na usporiadanie obsahu vyučovania, vlastné činnosti a činnosti žiakov zacielené na dosiahnutie stanovených cieľov a kľúčových kompetencií žiakov. Voľba metód závisí od obsahu učiva, cieľov vyučovacej hodiny, vekových a iných osobitostí žiakov a materiálneho vybavenia.

Na vzbudenie záujmu žiakov o učebnú činnosť možno využiť motivačné metódy, ako je motivačné rozprávanie (citové približovanie obsahu učenia), motivačný rozhovor (aktivizovanie poznatkov a skúseností žiakov), motivačný problém (upútanie pozornosti prostredníctvom nastoleného problému), videoprojekcia dokumentu, vychádzka, exkurzia, beseda...

Expozičné metódy je potrebné využívať pri vytváraní nových poznatkov a zručností. Odporúča sa rozprávanie (vyjadrovanie skúseností a aktívne počúvanie), vysvetľovanie (logické systematické sprostredkovanie učiva), rozhovor (verbálna komunikácia formou otázok a odpovedí na vyjadrenie faktov, konvergentných a divergentných otázok, otázok na pozorovanie, posúdenie situácie, hodnotenie javov, rozhodovanie), beseda (riešenie aktuálnych otázok celým kolektívom)...

Významné miesto majú problémové metódy, ku ktorým patrí heuristická metóda (učenie sa riešením problémov založenom na vymedzení a rozборе problému, tvorbe a výbere možných riešení a vlastnom riešení) a projektová metóda (riešenie projektu, komplexná úloha, problém, téma, ktorej riešenie teoretickou aj praktickou činnosťou vedie k vytvoreniu určitého produktu).

Pre realizáciu cieľov sú dôležité praktické aktivity (samostatná činnosť na základe inštruktaže) – práca na úlohách v pracovných listoch, práca na stanovených projektoch... Odporúča sa zvýšiť dôraz na prácu s knihou a textom (čítanie s porozumením, spracovanie textových informácií, učenie sa z textu, orientácia v štruktúre textu, vyhľadávanie, triedenie, využívanie podstatných informácií), samostatné učenie prostredníctvom informačnej a komunikačnej techniky.

Z aktivizujúcich metód je vhodná diskusia (vzájomná výmena názorov, uvádzanie argumentov, zdôvodňovaní za účelom riešenia daného problému), situačná metóda (riešenie problémového prípadu reálnej situácie so stretom záujmov), inscenačná metóda (sociálne učenie v modelovej predvádzanej situácii, pri ktorej sú žiaci aktérmi danej situácie – historickej udalosti, dobového aktu...), didaktické hry (seberealizačné aktivity na uplatnenie záujmov a spontánnosti), kooperatívne vyučovanie (forma skupinového vyučovania založená na vzájomnej závislosti členov heterogénnej skupiny).

Fixačné metódy sú neoddeliteľnou súčasťou vyučovania, napr. metódy opakovania a precvičovania, (ústne a písomné opakovanie, opakovanie s využitím učebnice a inej literatúry, domáce úlohy, projekty).

Z organizačných foriem sa uplatňuje vyučovacia hodina (základného, motivačného, expozičného, fixačného, aplikačného, diagnostického typu). Vychádzky, exkurzie, besedy volí učiteľ podľa podmienok školy a regionálnych možností, pričom dbá na dodržiavanie zásad bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov. (centrum mesta, mestský úrad, historické pamiatky, múzeum, historický cintorín...)

Názov tematického celku	Stratégia vyučovania		
	Metódy	Postupy	Formy práce
Človek a spoločnosť – občianska náuka 1. Štát a právo	vysvetľovanie, motivačné rozprávanie, heuristická a projektová metóda, skupinové a zážitkové	Práca s učebnicou, populárno-náučnou literatúrou a encyklopédiami,	klasická vyučovacia hodina, prezentácia projektov, internetové prezentácie a web stránky, vyučovacia

2. Základy práva – ľudské práva a slobody, práva dieťaťa	vyučovanie	pracovné listy, internet, fotodokumentácia, DVD dokumenty, prezentácie k témam	hodina v teréne, beseda.
---	------------	--	--------------------------

6. Učebné zdroje

Na podporu a aktiváciu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje:

Názov tematického celku Človek a spoločnosť – občianska náuka	Odborná literatúra	Didaktická technika	Materiálne výučbové prostriedky	Ďalšie zdroje (internet, knižnica, ...)
1. Štát a právo	Občianska náuka pre 8. Ročník ZŠ	notebook, datavidaprojektor	encyklopédie, populárno-náučná literatúra, pracovné listy, propagačné materiály, DVD	internet, školská knižnica
2. Základy práva – ľudské práva a slobody, práva dieťaťa	Občianska náuka pre 8. ročník ZŠ	notebook, datavidaprojektor	dotazníky, pracovné listy, odborná literatúra, webové stránky, DVD	internet, školská knižnica

7. Hodnotenie

Na kontrolu a hodnotenie žiakov sa odporúčajú postupy na zabezpečenie korektného a objektívneho hodnotenia:

1. Pri verbálnej forme kontroly úrovne osvojenia poznatkov je vhodné uprednostňovať prezentovanie poznatkov žiakmi na základe dobrovoľnej odpovede žiaka alebo určenia konkrétneho žiaka učiteľom. Pri verbálnej kontrole zisťovať a hodnotiť najmä osvojenie základných poznatkov stanovených výkonovou časťou vzdelávacieho štandardu. Dôraz sa bude klásť na hodnotenie aktivity žiakov na hodine – prezentácia vlastných názorov, skúseností, postrehov zo svojho života. Hodnotenú budú aj snahy žiakov priniesť na vyučovaciu hodinu a prezentovať rôzne zaujímavosti k preberaným témam cez články v novinách a časopisoch, z internetových stránok...
2. Písomnou formou je vhodné kontrolovať a hodnotiť osvojenie základných poznatkov prostredníctvom písomnej práce na konci tematického celku (dve práce v školskom roku – 1. polrok – ŠTÁT A PRÁVO, 2. polrok – ZÁKLADY PRÁVA – ľudské práva a slobody). Percentuálne písomné ohodnotenie žiakov na stupeň výborný: 100 – 90%, chválitebný: 89 – 75%, dobrý: 74 – 50%, dostatočný: 49 – 25%, nedostatočný – menej ako 25%.
3. Preverovať sa bude aj úroveň samostatnej práce žiakov a schopností práce s textom. (práca s učebnicou, úlohy a námety na premýšľanie...)
4. Úroveň kombinovaných verbálnych, písomných, grafických prejavov a komunikatívnych zručností je vhodné kontrolovať a hodnotiť prostredníctvom prezentácie projektov podľa kritérií na základe vzájomnej dohody učiteľov občianskej náuky.

Oblasť: Človek a spoločnosť
 Predmet: Občianska náuka - 7
 Počet hodín v ročníku: 33

Tematický celok	Cieľ	Obsahový štandard	Výkonový štandard – žiak vie	Počet hodín	Prierezové témy
		Úvod do vyučovania OBN		1	
Postavenie jednotlivca v spoločnosti				19	
	Cieľom tematického celku je priblížiť žiakom základy psychológie a ponúknuť im pohľad na fungovanie jednotlivca v spoločnosti. Žiaci sa dozvedia o fungovaní ľudskej psychiky, psychických procesoch, typoch osobností, charakterov a temperamentu.	Ľudská osobnosť	Uvedomuje si neopakovateľnosť charakteristických znakov osobností, pozná základné typy osobnosti podľa temperamentu, vie sa zaradiť do typu		Osobnostný a sociálny rozvoj
		Schopnosti osobnosti	Vie poukázať na svoje prednosti – schopnosti, vlohy a zručnosti. Učí sa ich rozvíjať.		
		Ľudská psychika	Uvedomuje si spätosť ľudskej psychiky s biologickými faktormi, uvedomuje si, že jeho psychika je vo vývine		Osobnostný a sociálny rozvoj
		Psychické procesy a stavy	Dokáže charakterizovať psychický život človeka, jeho prežívanie človeka.		Osobnostný a sociálny rozvoj
		Pamäť a myslenie	Dokáže opísať proces pamätania a vysvetliť rozdiel medzi mechanickou a logickou pamäťou.		Osobnostný a sociálny rozvoj
		Ľudské city a emócie	Vie opísať rôzne reakcie človeka na podnety z vonkajšieho prostredia.		Osobnostný a sociálny rozvoj

	<p>Cieľom je ponúknuť žiakom pohľad na proces učenia sa, na rôzne učebné štýly a techniky. Taktiež získajú prehľad o rôznych sociálnych skupinách a o procese socializácie. Uvedomia si, aké roly sú im už teraz pridelené, do akých sociálnych kontaktov vstupujú. Pochopia význam a nevyhnutnosť komunikácie v živote jednotlivca i celej spoločnosti.</p>	Psychológia v každodennom živote	Vie rozlišovať medzi základnými emóciami a chápe dôležitosť primeraného prežívania emócií		Osobnostný a sociálny rozvoj
		Učíme sa učiť	Posudzuje základné metódy učenia sa a hľadá si najvhodnejšie pre svoju osobnosť		Osobnostný a sociálny rozvoj
		Štýly učenia	Posudzuje základné metódy učenia sa a hľadá si najvhodnejšie pre svoju osobnosť		Osobnostný a sociálny rozvoj
		Sociálne skupiny	Uplatňuje poznatky o socializácii pri svojom včleňovaní sa do sociálnych skupín		Osobnostný a sociálny rozvoj
		Socializácia jednotlivca	Uvedomuje si skutočnosť, že človek je spoločenský tvor, ktorý sa stáva členom spoločnosti, učí sa rešpektovať pravidlá.		Osobnostný a sociálny rozvoj
		Sociálne vzťahy v skupinách	Dokáže charakterizovať rôzne vodcovské typy v skupinách, opisuje činnosť skupiny.		Osobnostný a sociálny rozvoj
		Jednotlivec v sociálnej skupine	Vie vysvetliť rozdiel medzi sociálnou rolou a statusom na seba a ľuďoch zo svojho okolia.		Osobnostný a sociálny rozvoj
		Komunikácia v sociálnych skupinách	Vie definovať význam komunikácie, vysvetliť rozdiel medzi verbálnou a neverbálnou komunikáciou, zásady správnej komunikácie.		Osobnostný a sociálny rozvoj
		Spolupráca v sociálnych skupinách	Vie vysvetliť rozdiel medzi spoluprácou a súťažou...		Osobnostný a sociálny rozvoj
	Konflikty a ich riešenia v sociálnych skupinách	Chápe konflikty ako prirodzenú súčasť života, učí sa ich riešiť...		Osobnostný a sociálny rozvoj	

		Zdravý spôsob života	Vie, čo znamená starať sa o zdravie, pozná negatívne účinky stresu a vie mu predchádzať. Chápe rozdiel medzi telesným a duševným zdravím.		Osobnostný a sociálny rozvoj Mediálna výchova
		Zdravý štýl života v rodine	Vie doceniť jeho význam pre zdravý vývin detí. Vie, ako je možné ho zabezpečiť a čo všetko ho ovplyvňuje.		Osobnostný a sociálny rozvoj Mediálna výchova
		Opakovanie			Tvorba projektu
Sociálne vzťahy v spoločnosti				13	
	Priblížiť problematiku vzniku a formovania ľudskej spoločnosti od najstarších čias po súčasnosť v kontexte rôznych pohľadov ako sú sociálne zmeny, migrácia, národnostná a náboženská pestrosť a z toho vyplývajúce problémy a konflikty.	Spoločnosť, jej vznik, vývoj a charakteristika	Vie použiť informácie z dejepisu o vzniku a vývoji ľudskej spoločnosti a človeka. Pozná základné znaky ľudskej spoločnosti. Rozlišuje medzi vidieckou a mestskou komunitou.		Osobnostný a sociálny rozvoj Mediálna výchova
	Viesť ich k tolerancii a multikulturalizmu	Štruktúra spoločnosti a sociálne vzťahy v nej - rasy, národy, etniká - náboženstvá	Vie rozčleniť ľudskú spoločnosť na jednotlivé typy štruktúr. Vníma seba ako súčasť jednotlivých štruktúr spoločnosti.		Osobnostný a sociálny rozvoj
		Veľké sociálne skupiny a rozvrstvenie ľudskej spoločnosti	Pozná základné rozvrstvenie ľudskej spoločnosti. Vie rozlíšiť veľké spoločenské skupiny od malých. Vie vysvetliť význam príslušnosti k sociálnej skupine pre život jednotlivca.		Multikultúrna výchova
		Sociálne zmeny v spoločnosti a ich príčiny	Vie vysvetliť nutnosť sociálnych zmien. Pozná hlavné príčiny sociálnych zmien.		Mediálna výchova

	<p>Ponúknuť im pohľad na rôzne svetové náboženstvá, prienik náboženstiev a kultúr. Zamerať sa na problematiku terorizmu v dnešnom svete, na extrémizmus, vandalizmus a šikanovanie v školskom prostredí.</p>	<p>Prirodzený pohyb obyvateľstva, migrácia</p>	<p>Pozná súvislosti medzi sociálnymi zmenami a migráciou obyvateľstva. Vie vysvetliť príčiny a dôsledky migrácie.</p>		<p>Multikultúrna výchova</p> <p>Multikultúrna výchova</p> <p>Mediálna výchova</p> <p>Tvorba projektu a prezentačné zručnosti</p>
		<p>Kultúra, multikultúrnosť</p>	<p>Chápe kultúru ako výsledok činnosti ľudskej spoločnosti. Chápe hodnoty jednotlivých kultúr a toleruje kultúrnu rozmanitosť. Vie prejaviť hrdosť na svoje kultúrne hodnoty. Pozná príčiny konfliktov medzi spoločenskými skupinami.</p>		
		<p>Sociálne a politické napätie v spoločnosti – vojny, terorizmus...</p>			
		<p>Sociálne problémy – extrémizmus, šikanovanie, vandalizmus</p>	<p>Pozná druhy patologického správania, jeho príčiny aj dôsledky.</p>		
		<p>Dobrovoľníctvo a charita</p>			
		<p>Opakovanie, beseda, exkurzia... Projektová práca – vojna a mier, svetové náboženstvá, extrémizmus, vandalizmus, šikanovanie...</p>			

Žiak na konci 7. ročníka základnej školy vie / dokáže:

Postavenie jednotlivca v spoločnosti: 19 hodín

- ✓ simulovať v rolových hrách základné typy osobnosti podľa temperamentu,
- ✓ rozpoznať prejavy kladných a záporných charakterových vlastností konkrétneho človeka,
- ✓ porovnať rôzne spôsoby učenia sa,
- ✓ zhodnotiť prínos spolupráce a súťaženía v sociálnej skupine,
- ✓ rozpoznať pozície a roly jednotlivcov v sociálnych skupinách,
- ✓ identifikovať jednotlivé životné štýly,
- ✓ zdôvodniť svoj výber vhodných a nevhodných spôsobov trávenia voľného času,
- ✓ **klúčové pojmy:** osobnosť človeka, socializácia jednotlivca, sociálna komunikácia, učenie, sociálne skupiny, sociálne vzťahy, zdravý životný štýl

Sociálne vzťahy v spoločnosti: 13 hodín

- ✓ analyzovať štruktúru spoločnosti podľa veku, pohlavia, náboženstva, vzdelania, národnosti,
- ✓ určiť hlavné príčiny sociálnych zmien v spoločnosti a ich dôsledky,
- ✓ uviesť príklady rozmanitosti kultúr v Slovenskej republike,
- ✓ rozpoznať prejavy šikanovania, extrémizmu, vandalizmu,
- ✓ vysvetliť príčiny rôznych konfliktov v spoločnosti,
- ✓ navrhnúť konkrétne formy pomoci pre zdravotne postihnutých a starých ľudí v okolí,
- ✓ **klúčové pojmy:** spoločnosť, sociálne zmeny v spoločnosti, sociálne a politické napätia – konflikty, vojny, extrémizmus, vandalizmus, šikanovanie, tolerancia, dobrovoľníctvo, charitatívna činnosť.